Deze route kwam tot stand dankzij een bijdrage van het hoogheemraadschap Amstel, Gooi en Vecht.

"Het hoogheemraadschap Amstel, Gooi en Vecht zuivert het afvalwater en beheert het oppervlaktewater in het gebied tussen Amsterdam, Uithoorn, Utrecht en Naarden. Voor het beheer van het oppervlaktewater beschikt het hoogheemraadschap over vele gemalen en enkele molens waaronder de Gaaspermolen. De Gaaspermolen maalt het teveel aan water uit de Gemeenschapspolder-west op het riviertje de Gaasp. De molen is in 2003 geheel gerestaureerd. De molen heeft ook een recreatieve en educatieve functie. De invulling van deze functie wordt verzorgd door de Stichting Vrienden van de Gaaspermolen."

Adressen

- ***Stichting Vrienden van de Gaaspermolen***
  .....
- ***Hoogheemraadschap Amstel, Gooi en Vecht***
  Postbus 94370, 1090 GJ Amsterdam, tel. 0900-9394
  www.agv.nl
- ***Stelling van Amsterdam***
  www.stelling-amsterdam.org
- ***Informatie- en bezoekerscentrum "Zon Alom"***
  Abcouderstraatweg 77, 1105 AA Amsterdam Zuidoost, tel: 0294 285021 (geopend: ma, wo, vr 11-16 uur, wintermaanden alleen zo-middag)

Colofon

Een uitgave van Stichting Vrienden van de Gaaspermolen
Tekst: Will Pieterman en Tineke Molenaar
Foto's: Jeroen Schepers, Finette van der Heide en Hans Geerling
Ontwerp en layout: Uitgeverij Open Kaart
Cartografie: Uitgeverij Open Kaart ©

12 mei 2007

De Gaaspermolen in oude luister hersteld

STICHTING VRIENDEN VAN DE GAASPERMOLEN

De Stichting Vrienden van de Gaaspermolen werd in september 1993 opgericht om fondsen te werven voor de restauratie van de molen. In april 2003 is de gerestaureerde molen geopend door burgemeester Cohen van Amsterdam. De Stichting Vrienden van de Gaaspermolen is daarna blijven bestaan om zorg te dragen voor een goed beheer van de molen, bevordering van de openbare functie van de Gaaspermolen en om een educatief programma van de grond te krijgen. In het bestuur zitten afgevaardigden van Het Hoogheemraadschap Amstel, Gooi en Vecht, Amsterdam Zuidoost, de dorpsraad Driemond, Groengebied Amstelland en een onafhankelijke voorzitter. De molen staat aan de Lange Stammerdijk 20 in Driemond (Amsterdam Zuidoost) en bemaalt de Gemeenschapspolder. Op open molen- en gemalendagen is de molen te bezoeken.

GAASPERMOLEN-FIETSROUTE

Langs Gaasp en Gein, Waver en Winkel

Startpunt
De route begint en eindigt bij NS-station Abcoude

Deze fietsroute bevat een tunnel met een trap. Dit levert een probleem op voor ligfietsen en scootmobielen

Lengte
De fietsroute is ca. 36 km lang, maar is in te korten tot ca. 20 km door de afsteker te kiezen.
Als leidraad is telkens het aantal verreden kilometers met blauw aangegeven, zodat u weet hoe ver u bent gefietst.

Markering
De route is niet gemarkeerd, maar is uitgebreid beschreven in deze brochure.
In de routebeschrijving zijn de volgende afkortingen gebruikt:
RA = rechtsaf
RD = rechtdoor
LA = linksaf
Y nummer = ANWB-richtingaanwijzer

Fietsverhuur
Station Abcoude, tel. 0294-281692

Openbaar vervoer
tel. 0900-9292 of www.ov9292.nl

GAASPERMOLEN-fietsroute

Langs Gaasp en Gein, Waver en Winkel

GAASPERMOLEN–FIETSROUTE

Langs Gaasp en Gein, Waver en Winkel

Gaaspermolen

Start: Ga uit het station Abcoude komend RA. Ga RD de brug over het Gein over en direct daarna RA, het spoor over. Neem de Linkerkant van de Geinoever (Gein-Noord) en volg die helemaal tot het einde bij Driemond (6.0 km).

Aquaduct

I.v.m. de spoorverbreding van de spoorlijn Amsterdam-Utrecht is hier een aquaduct gemaakt. De trein rijdt (straks) onder het Gein door.

Omgekeerd landschap

1.5 km Let op de verschillende waterpeilen. Rechts van de weg (het Gein) is het water op het peil van Amstellands boezem (40 cm onder NAP) en links is het waterpeil veel lager: polderpeil.
Tot zo'n vier eeuwen geleden lag het land hoger dan de rivier. Het water kon zo in de rivier stromen. Door ontwatering begon het land langzaam in te klinken. Er werden polders gevormd die droog werden gehouden door molens en later door gemalen. Voor het waterbeheer van de polders en van de riviertjes werden waterschappen opgericht. De polders liggen nu twee tot drie meter onder het peil van de rivier. We noemen dit het omgekeerde (inversie-) landschap. Typisch Hollands. De boerderijen staan in lintbebouwing langs de dijken. Rondom de boerderijen wordt het water door stuwtjes op een hoger peil gehouden. Hierdoor blijft het grondwaterpeil onder de boerderijen hoger en gaan de houten paalkoppen van de fundering niet zo snel rotten.

Restanten verdedigingswerken

1.6 km Vlak voor een grote bocht in het Gein, is aan de linkerkant een verhoging in het terrein van ongeveer 50 meter breed te zien. Het is een wal van ca. 4 meter hoog. Rechts, aan de overkant van het Gein, ligt net zo'n verhoogd gebiedje. Voor de aanleg is rondom grond weggehaald. Daarom is het terrein daar laag en drassig. Beide "hoogtes" zijn militaire verdedigingswerken uit het begin van de twintigste eeuw. Ze werden later een onderdeel van de Stelling van Amsterdam. Dat is een kring van forten, die rond de vorige eeuwwisseling rond de hoofdstad werd aangelegd. Het zijn geschutsplatformen (batterijen) waarop in geval van nood kanonnen in stelling werden gebracht. De batterij ligt precies tussen de grote forten van Abcoude en Nigtevecht. Zie voor meer informatie over de Stelling pagina 11.

De Delphine molen (niet te bezichtigen)
Aan de overkant staat de Oostzijdsche molen, door Franse bewoners ooit "Delphine" genoemd. Het is een achtkantige bovenkruier, gebouwd in 1874 om de Oostzijdsche Polder te bemalen. Hij is door verschillende kunstenaars (o.a. Mondriaan) vereeuwigd. De molen heeft tot na de Tweede Wereldoorlog dienst gedaan. Nu heeft een gemaal aan het Amsterdam-Rijn-Kanaal die functie overgenomen.

Geniedijk
Na de bocht, rechts, aan de overkant van het Gein is een lange hoge wal te zien waarop knotwilgen staan. Deze "liniedijk" behoort ook tot de Stelling van Amsterdam en loopt door tot aan het Amsterdam-Rijnkanaal.

Bijlmerlust
2.5 km Aan de overkant van het Gein, direct na het witte fietsbruggetje, staat een statig stenen landhuis: Bijlmerlust. Het is het voorhuis van een boerderij, die in 1677 is gebouwd. Deze boerderij stond oorspronkelijk in de droogmakerij De Bijlmermeer. Toen hier de gelijknamige woonwijk verrees is in 1970 Bijlmerlust afgebroken en aan het Gein steen voor steen weer opgebouwd.

De genie- of liniedijk

De Broekzijdse molen

De Broekzijdse molen
3.1 km Links van de weg ziet u de Broekzijdse molen, gebouwd in 1641. Deze poldermolen is oorspronkelijk gebouwd als binnenkruier. Van binnenuit kon de kap met de wieken in de windrichting worden gedraaid. Later kon dat met een houten constructie die aan de buitenkant aan de kap was bevestigd. De wieken van de molen zijn nog in 1952 aangepast om meer rendement uit de wind te halen. Tot 1980 heeft de molen met zijn scheprad het overtollige water uit de Polder Broekzijds op het Gein uitgemalen. Een elektrisch gemaal heeft die functie overgenomen.

Piepkleine zondagsschool
3.5 km In de scherpe bocht om een wit huis staat rechts een piepkleine zondagsschool Eben Haëzer. Deze naam betekent: 'Tot hier heeft de Heer ons geholpen'. Het huis wordt nu gebruikt door een oude schilder.

6.0 km Aan het einde van het Gein RA en bij het fietsverkeerslicht (Y 9321) direct LA oversteken: het Zandpad-Driemond volgen tot de ijzeren ophaalbrug. Brug over en (Y 18167) direct LA de Lange Stammerdijk op; dit is richting Diemen.

De Gaaspermolen
7.5 km De Gaaspermolen is in 1707 gebouwd om de Gemeenschapspolder droog te malen. De molen is van het

De Gaaspermolen anno 1892

hoogheemraadschap Amstel, Gooi en Vecht. In 2003 werd de molen geheel gerestaureerd. De bemaling van de polder gebeurt door een vijzel onder de molen. De vijzel kan worden aangedreven door de molen of door een elektromotor. De molen heeft ook een publieksfunctie. De Stichting Vrienden van de Gaaspermolen heeft eerst de gelden voor de restauratie bij elkaar gebracht en organiseert nu allerlei activiteiten.

7.5 km Doorrijden langs de Gaasp, onder de snelweg A9 door. Rechts ligt het Diemerbos

Restant Stammermolen

9.4 km Rechts een molenstomp van de Stammermolen. Deze molen is in 1875 gebouwd als Gemeenschapsmolen nr. 2. De Gaaspermolen of Gemeenschapsmolen nr. 1 kon de bemaling van de Gemeenschapspolder niet meer alleen af en had een hulpmolen nodig.

9.7 km Vlak voor de fietsbrug even RA (bord "Eigen Weg"), om via een lus deze brug over de Weespertrekvaart over te fietsen (Veeneikbrug).

10.2 km Beneden na de brug, na 50 m tweede weggetje LA, (eerste weg LA is wandelpad). Min of meer rechtdoor rijden, geen brug naar rechts over gaan!

10.5 km Route gaat over een brug en dan RD.

Gemaal Bijlmer

Vanaf de brug ziet u links het gebouw waarin het gemaal Bijlmer zich bevindt. Dit gemaal van het hoogheemraadschap Amstel, Gooi en Vecht zorgt er voor dat de Bijlmerbewoners droge voeten houden.

11.3 km Bij betonklinkerweg RA de woonwijk in.

11.6 km Bij kruising met fietspad LA fietspad volgen richting Gaasperpark. Onder snelweg door rijden. Bij splitsing: links aanhouden tot klinkerweg.
Bij camping, bij Y 10628, (de camping is buiten het seizoen niet makkelijk als zodanig te herkennen) RD, weg volgen.

12.5 Bij splitsing LA, direct daarna weer LA en brug over, steeds Links aanhouden, weer brug over. Rode fietspad volgen.

Tjaskermolen

13.1 km Rechts aan de overkant van het vennetje staat een kleine Tjasker (molen).

Gemaal Zuid-Bijlmer

Bij kruising met ander fietspad + ruiterpad RA, komt u langs het gemaal Zuid-Bijlmer.

14.0 km Bij T-splitsing (autoweg + fietspad) RA (aan de overzijde van de Gaasp ziet u de Gaaspermolen) en direct weer RA langs Gaasperplas-zuid.

De Natuurboog

Aan uw rechterhand loopt de Natuurboog, de ecologische verbinding tussen de natuurkerngebieden IJmeer en Rondehoep. De inrichting van deze strook is erop gericht dat onder meer ringslangen en waterspitsmuizen zich hier goed kunnen verbergen en via deze strook van west naar oost en vice versa rondom de woonwijken kunnen trekken. Na de bocht ziet u links gebouwen van de gemeente Amsterdam. Daarin wordt gewerkt aan de drinkwatervoorziening van Amsterdam en omgeving.

14.5 km Bij Y 18196 LA richting De Hoge Dijk. Links aanhouden (niet de wijk in) en RD (fietsweg rechts negeren).

Grens tussen Holland en Utrecht

Links van u loopt de vroegere grens tussen Utrecht en Holland. Omdat er wantrouwen was tussen de bewoners van deze twee gebieden legden ze (zo'n duizend jaar geleden!) ieder hun eigen kade aan: de Hollandse Kade en de Ruwelswal. Dit is nog vaag te zien, het perceel vertoont twee hoogtes.

Bij Y 18216 RA richting De Hoge Dijk

17.2 km Bij Y 18217 LA richting Abcoude (brug over). RD en nog een brug over.

18.1 km Bij Y 14002 RD richting Abcoude (onder het spoor door). Bij Y 14002-1 LA richting Abcoude (Abcouderstraatweg).

U kunt vanaf hier RD terugfietsen naar station Abcoude of nog een mooi stukje verder fietsen!

19.1 km Bij einde weg even RA en direct LA. Bij Y 18169 richting Ouderkerkerplas volgen.

De Hoge Dijk

U fietst langs de golfbaan De Hoge Dijk en Clubhuis/Restaurant De Houten Vier rechts en, wat verder, langs woonboten links.

20.0 km Bij Y 18218 RD (niet richting Ouderkerk, niet onder de snelweg door).

20.2 km Na een bocht naar rechts LA fietspad op (direct na huisnummer 6). Opnieuw fietst u tussen de golfbanen door.

22.0 km Y 13146 weg oversteken bij verkeerslichten en aan de andere kant LA naar de fietsbrug.

22.7 km Fietsbrug over (A2) rijden en daarna RA richting Ouderkerk.U rijdt langs het recreatiegebied "De Ouderkerkerplas".

23.7 km Y 18235(1) RD Middenweg volgen. Na 300 meter ziet u rechts in de wei 2 bronzen herten staan!

24.3 km Eerste fietspad RA.

Gemaal Nieuw Bullewijk

Rechts de sky-line van Amsterdam Zuid-Oost. Na de bocht, vanaf de dijk is rechts beneden aan de Machineweg het gemaal Nieuw Bullewijk te zien.

25.2 km Bij gemaal LA (Machineweg). Bij rotonde RD over de Benningbrug. Bij Y 63254 (direct over de brug) LA.

Bullewijk wordt Waver

U komt onder verkeerssnelweg de A9 door met 2 opvallende schuin geplaatste sierlantaarns! Links stroomt het veenriviertje de Bullewijk dat verderop overgaat in de Waver.

27.4 km Bij Restaurant De Voetangel en paddestoel 21704/001 RD.

Gemaal De Ronde Hoep

28.3 km Rechts het nieuwe gemaal De Ronde Hoep. Het oude gemaal staat er schuin achter. Het dateert van 1913. Daarvoor stond op die plaats de Wavermolen. Het oude gemaal is een dieselgemaal met ervoor nog de originele, wat naar voren gezakte machinistenwoning. Het hoogheemraad-

Fort Nigtevecht

schap Amstel, Gooi en Vecht heeft een stichting opgericht om het oude gemaal te restaureren en het daarna open te stellen voor het publiek. Het hoogheemraadschap betaalt de helft van de restauratiekosten. De resterende helft wordt opgebracht door andere instanties. U fietst nu langs het veenriviertje de Waver.

Bij paddestoel 23303/001 LA de Stokkelaarsbrug over. Over de brug even rechts en dan links aanhouden, Winkeldijk volgen (NIET de tweede brug over).

Molenstomp De Waard

30.2 km De molen bemaalde vroeger een deel van de Waardassacker Polder.

Fort aan de Winkel

32.5 km Links is duidelijk de fortgracht te zien van Fort aan de Winkel, onderdeel van de Stelling van Amsterdam.

33.2 km Bij de autosnelweg (A2) RA; fietsers richting Baambrugge en meteen via de tunnel onder de weg door lopen.

34.0 km Y 5100 (1) Bij T-kruising LA richting Abcoude. Bij T-kruising RA, ophaalbrug over en RD en VOOR 2e brug RA (Stationsstraat).

35.7 km Station Abcoude aan de rechterkant. ■

De Stelling van Amsterdam

Rondom Amsterdam ligt op ca 10 tot 15 km van het stadscentrum een voormalige verdedigingslinie, die bekend staat als de Stelling van Amsterdam. De linie, aangelegd in de periode 1880-1920 is een gesloten ring van dijken met dammen en sluizen, is 135 km lang en telt 42 forten. De defensieve kracht ontleende de Stelling aan het water. Rondom de Stelling kon een strook land van enkele kilometers in twee dagen onder water worden gezet. Deze inundatie hield de aanvaller en zijn geschut op voldoende afstand. Zou hij deze hindernis willen nemen, dan werd hij in het onbeschutte buitengebied opgewacht door geschut, dat op de forten en langs de dijk stond opgesteld.
De Stelling van Amsterdam is militaire geschiedenis geworden. De komst van modern oorlogstuig heeft de Stelling overbodig gemaakt. Het is echter nog steeds een herkenbaar "militair landschap" met water als verdedigingsmiddel.

Aan het eind van de route komen we twee forten tegen van de Stelling van Amsterdam:

Fort aan de Winkel (eigenaar Ministerie van Defensie)
De oorspronkelijke functie was de afsluiting en verdediging van de accessen door de Vinkenkade en als voortzetting daarvan de kade van de polder de Winkel en de (voormalige) Proosdijpolder, met het daartussen gelegen boezemwater. De aardewerken bij dit fort zijn geslecht. Wel nog aanwezig zijn de fortwachterswoning en de genieloods. Op het fortterrein heeft een luchtwachttoren uit de jaren vijftig van de vorige eeuw gestaan

Fort bij Abcoude (eigenaar gemeente Abcoude)
De oorspronkelijke functie was afsluiting en verdediging van de op het fort aanlo-pende naar Amsterdam voerende accessen (in casu de spoorlijn Utrecht-Amsterdam en het riviertje de Angstel met straatweg).
Het fort bij Abcoude is het eerstgebouwde landfort uit de periode 1884-1887. Het is gedeeltelijk in brikkenbeton en gedeeltelijk in steen uitgevoerd.